

UNESCOs 40. Generalkonference

Danmarks prioriteter

Børne- og Undervisningsministeriet

Oktober 2019

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING	3
2. DANMARKS PRIORITETER FOR UNESCO'S 40. GENERALKONFERENCE	6
2.1 Reform: UNESCO skal rustes til at levere på verdensmålene	7
2.2 Uddannelse: Danmarks opbakning til verdensmål nr. 4	8
2.3 Naturvidenskab skal ses som en del af almen dannelse	10
2.4 Socialvidenskab: Danmark skal sikre rettighedsperspektivet.....	12
2.5 Kommunikation & information: Demokratisk videnssamfund.....	13
2.6: Kultur: Danmark fokuserer på bæredygtighed og rettigheder.....	14

1.INDLEDNING

Globale aftaler skal hjælpe verdens lande med at sikre bæredygtig udvikling

Verden er de senere år blevet stadig mere uforudsigelig. De globale magtforhold forskydes. Der sættes i stigende grad spørgsmålstegn ved værdien af det regelbaserede internationale samarbejde. USA trækker sig på stadig flere områder fra sit globale lederskab. Det gælder bl.a. udtrædelsen af Paris-aftalen om klima, FN's Menneskerettighedsråd samt UNESCO, FN's særorganisation for uddannelse, videnskab og kultur. Kinas magt, økonomiske styrke og ambitioner er voksende. Landet får stadig større indflydelse på globale normer og værdier og vil komme til at sætte store aftryk på verdens fremtid. Det gælder også UNESCO, hvor USA's udtræden efterlader et tomrum, som Kina givet vil forsøge at udfylde. Også af den grund er EU-samarbejdet og fastholdelse af EU's centrale politiske rolle af afgørende betydning i UNESCO. De globale udfordringer, som verdenssamfundet står over for, bliver stadig mere komplekse og grænseoverskridende. Klimaforandringerne er en af de største udfordringer og kan kun løses ved at alle lande verden over trækker i samme retning, tillige med en bred vifte af andre aktører: kommuner, privatsektor, civilsamfundsorganisationer og unge, men også den videnskabelige verden, hvis fakta- og evidensbaserede bidrag vil være af afgørende betydning. Det multilaterale system med FN i spidsen har, på trods af pres fra flere kanter, formået at fastholde sin status som en platform, hvor alle verdens lande kan mødes og udveksle ideer om muligheder, innovative løsninger og det samarbejde, der er nødvendigt, hvis verdenssamfundet skal nå i mål med den ambitiøse bæredygtighedsdagsorden i 2030.

Danske prioriteter i UNESCO

Verdensmålene og Paris-aftalen er centrale for Danmarks ageren på den internationale scene. Den udviklingspolitiske strategi "Verden 2030" (2017-2021) fastlægger grundlaget for Danmarks internationale opfølgning på verdensmålene, mens opfølgningen i Danmark er forankret i den nationale opfølgingsplan. I UNESCO er Danmark særligt aktiv på verdensmål nr. 4 om uddannelse, mål nr. 5 om ligestilling, mål nr. 11 om bæredygtige lokalsamfund, mål nr. 16 om retssamfund og nr. 17 om strategiske partnerskaber. Gennem UNESCO-underorganisationen IOC (den mellemstatslige oceanografiske kommission) bidrager Danmark også til at tilvejebringe det videnskabelige grundlag for internationale indsatser på mål nr. 14 om verdenshavene.

Danmark er medlem af UNESCOs mellemstatslige komité for 2005-konventionen, der sætter internationale regler for den globale kulturindustri's bevægelighed og kunstneriske ytringsfrihed. Det handler både om staters ret til at støtte nationale kulturproduktioner som f.eks. dansk film, lige så meget som det handler om at sikre armslængdeprincippet og modarbejde censur af f.eks. systemkritiserende kunstnere. Danmark sidder i komiteen sammen med lande som Kina og Qatar, så opgaven er krævende. Det forventes desuden, at Danmark bliver valgt ind i UNESCOs internationale program for medieudvikling og journalisters sikkerhed. De to medlemskaber giver

tilsammen Danmark en solid platform til at arbejde for, at menneskerettigheder – og ikke mindst ytrings- og mediefrihed – står centralt i UNESCOs normative arbejde. Endelig vil Danmark kandidere til den såkaldte ”SDG Education 2030 Steering Committee” for perioden 2021-2022. Styregruppen ledes af UNESCO og samler centrale uddannelsesaktører bl.a. OECD, EU, GPE og UNICEF omkring international koordinering af indsatsen for verdensmål 4 og bidrager til at pege på udfordringer og sætte en fælles retning.

UNESCOs 40. Generalkonference, 12-27. november 2019, Paris

UNESCO afholder generalkonference den 12-27. november i UNESCO’s hovedkvarter i Paris. Her skal medlemslande træffe beslutninger om UNESCOs fremtidige arbejde. Fra dansk side arbejder vi for, at det bliver beslutninger, der bedst muligt ruster UNESCO til at bidrage til de Verdensmål, hvor UNESCO har en særlig rolle at spille. Vores indsats skal være fokuseret og målrettet. Danmark følger tre strategiske prioriteter: **Reform, Bæredygtighed og Rettigheder.**

Det er første generalkonference efter USA’s udtræden, og vi oplever bevægelser blandt andre medlemslande for at udfylde det vakuum, USA efterlader. Kina og Rusland er bemærkelsesværdigt aktive på flere vigtige områder. Det gælder særligt i sager om kunstig intelligens (AI), såvel som rettighedsperspektiverne på UNESCOs indsatser for journalisters sikkerhed, oprindelige folk samt seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. EU er også i UNESCO en afgørende platform for dansk interessevaretagelse. EU-samarbejdet kan skabe muligheder og styrkepositioner, som vi ikke selv ville kunne opnå. Det kan give Danmark en stærkere stemme, når de store internationale udfordringer skal håndteres. Det gælder særligt inden for områder som kunstig intelligens, ytringsfrihed, journalisters sikkerhed og Mellemøsten, hvor Danmark skal arbejde for størst mulig EU-koordination og enighed. Hvis Storbritannien udtræder af EU 31. oktober, bliver årets UNESCO-generalkonference et af de første praktiske eksempler på, hvordan EU fremover vil fungere uden UK. Det nordiske UNESCO-samarbejde – og tilhørende arbejdsdeling – er velfungerende, pragmatisk og har vist sig afgørende for, at mange vigtige beslutninger, bl.a. omkring reformspørgsmål, er med til at trække organisationen i konstruktiv retning. Derfor skal det nordiske samarbejde fortsat prioriteres højt.

Tre ændringsforslag i UNESCOs forfatning kan forventes at få særlig politisk bevågenhed. Overordnet set går forslagene på at skabe mere inkluderende og stabiliserende processer for ledelsen af organisationen, men de prikker også til eksisterende magtstrukturer og indflydelsesmuligheder. Det mest omstridte forslag lægger op til, at landes medlemskab i UNESCOs styrelsesråd fra 2027 og fremefter skal begrænses til 2 sammenhængende mandatperioder. Det indebærer, at lande kan sidde i maks. 8 år, hvorefter der skal gå 2 år, før det pågældende land kan indvælges igen. Forslaget vil fremme rotation blandt styrelsesrådets medlemmer, hvor lande som Kina, Frankrig, Rusland, Japan, Brasilien og Egypten ellers har opnået status af de facto ’permanente’ medlemmer. Norden har en klar interesse i at holde rotationsprincippet i hævd. Det er en grundlæggende præmis for den nordiske rotationsordning, der er med til at sikre Norden en kontinuerlig stemme i Styrelsesrådet. Sverige er desuden

initiativtager, med støtte fra de nordiske lande, til et forslag, om skærpede regler for medlemslande, der ikke betaler deres obligatoriske bidrag til organisationen. Forslaget skelner mellem fattige og kriseramte lande, og så lande, der træffer politisk beslutning om at tilbageholde betaling. Forslagets formål er at sætte en stopper for seneste års tendenser, hvor USA's gæld til organisationen voksede, og Japan og Storbritannien, som følge af politisk pres på den nationale bane, i en periode tilbageholdt deres bidrag. Det tredje forslag lægger op til en mere inkluderende udvælgelse til generaldirektørposten. Mens den nuværende regel tilskriver styrelsesrådet ansvaret for udpegningen, går Qatars forslag på, at generalkonferencen fra 2025 og frem skal vælge generaldirektøren ud fra styrelsesrådets "short-liste" med 2-3 kandidater (meget lig med den ændring, der er sket i WHO). Med andre ord tages selve valget fra styrelsesrådets 58 medlemmer og lægges i hænderne på alle 193 medlemslande.

Danmark støtter alle tre ændringsforslag.

Det danske prioritetspapir

Hvert år forhandles og stemmes der om et stort antal ikke-bindende resolutioner under UNESCO's Generalkonference. Danmark deltager mere eller mindre aktivt i forhandlingerne afhængig af, om der er tale om en dansk fokussag eller ej. Nærværende prioritetspapir angiver hovedlinjerne for de problemstillinger, som Danmark særligt vil fokusere på under UNESCO's 40. Generalkonference. Papiret er ikke udtømmende i forhold til Danmarks samlede engagement eller alle de problemstillinger, som Danmark kan forventes at skulle forholde sig til i løbet af generalkonferencen.

Generalkonferencen åbnes officielt i UNESCO hovedkvarteret i Paris den 12. november 2019 og løber frem til den 27. november 2019. Generaldebatten (ministerugen) åbnes den 13. november 2019. Departementschefen i Børne- og Undervisningsministeriet skal holde Danmarks hovedindlæg om formiddagen den 14. november. Samme dag er Danmark vært for et såkaldt "High-Level Breakfast Meeting" for at drøfte en ny global plan for strategiske partnerskaber mellem erhvervsskoler og virksomheder, der ønsker at skærpe deres bæredygtighedsprofiler vha. UNESCOs værktøjer. Derudover planlægges danske indlæg på vores fokussager i alle 6 kommissioner.

2. DANMARKS PRIORITETER FOR UNESCO'S 40. GENERALKONFERENCE

Danmarks strategiske satsninger på generalkonferencen skal være med til at sikre væsentlige fremskridt på verdensmålene samt Paris-aftalen om klima. Kvaliteten af det danske engagement på generalkonferencen skal prioriteres frem for kvantiteten. Det betyder, at vi må prioritere skarpt og reelt 'frasortere' en række sager på den omfattende dagsorden. Vi har udvalgt 3-4 danske fokussager i hver af de i alt 6 kommissioner, hvor vi planlægger at agere aktivt i form af indlæg og deltagelse i forhandlinger om resolutionsforslag. Det er sager, som vurderes at have strategisk betydning for organisationens kapacitet til at skabe afgørende fremskridt på verdensmålene.

Reform

Verdensmålene kræver internationalt samarbejde og et effektivt multilateralt system. FN's generalsekretær, António Guterres, har lanceret en omfattende reformplan, der skal ruste systemet til at hjælpe verdens lande med at indfri verdensmålene. Som FN-særorganisation indgår UNESCO i reformprocessen, og organisationen skal derfor også blive bedre til at samarbejde internt i systemet for at optimere den samlede FN-indsats. UNESCO har gennemført reformer og besparelser over en længere årrække. En ny evaluering, gennemført af donornetværket MOPAN, peger på, at organisationen er på rette vej. Fra dansk side handler de afgørende næste skridt om at holde fast og fortsætte i reformsporet. MOPAN-evalueringen sætter fokus på organisationens styrker og svagheder og bringer ny indsigt og viden, der skal afspejles i generalkonferencens beslutninger. Det er vigtigt, at UNESCO fokuserer og prioriterer sin indsats. UNESCOs mandat er meget bredt, og der er mange andre relevante aktører på en del af områderne, inkl. uddannelse. Derfor skal Generalkonferencens beslutninger bidrage til at styrke UNESCOs positionering, stille skarpt på de (del-)områder, som organisationen er stærk til, og skubbe på udfasning af indsatser, der enten ikke anses som UNESCOs kerneopgaver, eller hvor organisationen har manglende kapacitet til at levere overbevisende resultater.

Bæredygtighed og rettigheder

Verdensmålene skal være centrale for Danmarks ageren. Der er 10 år tilbage og UNESCOs dataindsamling vedr. SDG 4 fortæller, at verden ikke når at indfri målene i 2030, medmindre der tages nye værktøjer i brug. Tallene viser, at 262 mio. børn fortsat ikke går i skole, og af de børn og unge, der går i skole, er der 411 mio., som ikke har lært basale læse- og regnefærdigheder. UNESCOs tal fortæller også, at blot 4 % af verdens unge mellem 15-24 år er indskrevet på en erhvervsuddannelse, i Europa er det 10% og i Afrika 1%. Fra dansk side vil vi derfor arbejde for beslutninger, der kan ruste UNESCO – med ansvar for koordinering og måling af fremskridt – til at agere som aktiv medspiller i det globale samarbejde om uddannelsesmålet. 15 uafhængige forskere konkluderer i FN-rapporten "Global Sustainable Development Report", at udviklingen mod en mere bæredygtig verden går så langsomt, at det vil være umuligt at nå i mål i 2030.

Videnskaberne kan accelerere udviklingen på tværs af spektret; fra havforsknings rolle i vores forståelse og afbødning af klimaforandringer, til kunstig intelligens og STI-systemers frembringelse af tiltrængte 'genveje' til bæredygtig udvikling. Det er vigtigt, at resultater og anbefalinger fra forskningsverden bringes i spil under medlemslandenes drøftelser af fremtidige indsatser. Et øget fokus på videnssamfundet, hvor alle har lige adgang til viden og information vil styrke globalt medborgerskab og individets evne til at handle for bæredygtig udvikling. Overgreb på ytringsfrihed og civilsamfundet samt trusler, vold og drab på journalister, kunstnere og forskere kræver mere handling; Og der skal trækkes på journalisters erfaringer - med sammenhold og mobilisering af opmærksomhed, når fundamentale rettigheder og ytringsfrihed anfægtes - i det globale samarbejde omkring kunstneres og forskeres rettigheder og arbejdsvilkår.

Grøn multilateralisme trækker på danske erfaringer

Bekæmpelsen af klimaforandringer kræver klare internationale rammer og fælles løsninger. Vigtige aktører verden over, herunder erhvervsorganisationer og virksomheder, skal trække i samme retning mod grøn omstilling og bæredygtig udvikling. En global plan, der inspirerer erhvervsskoler og virksomheder til at gå sammen om at skærpe deres bæredygtighedsprofil, er et skridt på vejen. En dansk undersøgelse peger på, at stærke bæredygtighedsprofiler kan hjælpe en ny fortælling på vej om erhvervsuddannelser som indgang til erhvervsbrancher, der vil gå den grønne vej. Danske erhvervsuddannelsers indhold, struktur og pædagogik udvikles i samarbejde med arbejdsmarkedets parter, virksomheder og skoler. Den model vækker interesse på globalt plan. Derfor er Danmark vært for et højniveau-morgenmøde på UNESCOs generalkonference, hvor medlemslande skal drøfte, hvordan erhvervsskoler og virksomheder verden over kan motiveres til at gå sammen om at sikre de nødvendige kompetencer, så den grønne omstilling lykkes. UNESCO har værktøjer – i form af international guide, globalt netværk og label – der kan hjælpe en fælles plan på vej. Arrangementet finder sted den 14. november i UNESCOs hovedkvarter i Paris.

2.1 Reform: UNESCO skal rustes til at levere på verdensmålene

FN-generalsekretærens reform og plan for udrulning er forhandlet og vedtaget af FN's generalforsamling i New York. Reformen dækker hele FN-systemet, og fra dansk side arbejdes som nævnt for at sikre, at alle FN-enheder spiller med, herunder også særorganisationer som UNESCO, der sidder med i centrale reformudvalg i FN's hovedkvarter i New York. Det er en styrke, som gerne skal fastholdes. Men UNESCO har også sin egen governance-struktur (ekspertfora, komiteer, programmer, Styrelsesråd, Generalkonference), der løbende træffer selvstændige beslutninger om reformspørgsmål. Her skal Danmark arbejde for at medlemslande udformer resolutioner, der skaber fremdrift og ikke spænder ben for FN-systemets samlede reform. De danske reformprioriteter for FN's 74. Generalforsamling skal omsættes til positioner i UNESCO-regi, og MOPANs vurdering af UNESCO bringer viden og indsigt og skaber fornyet

momentum til at rykke på reformdagsordenen. Følgende pejlemærker vil styre Danmarks ageren på UNESCOs Generalkonference:

UNESCOs komplekse governance-system skal strømlines og rustes til at levere effektivt og koordineret på verdensmålene. UNESCO er på sin vis en netværksbaseret organisation bestående af myriader af ekspertorganer. Det beriger UNESCOs programmer med solid faglig viden, men det udfordrer også generaldirektør Azoulays bestræbelser på at skærpe programporteføljens fokus og prioritere. Danmark skal fortsat arbejde for, at den uafhængige ekspertise, som organisationen har til rådighed via mellemstatslige komitéer og programmer, tilpasses arbejdet med verdensmålene og UNESCOs kerneprogrammer. Fra dansk side er det vigtigt, at der kan spores væsentlige fremskridt på netop disse områder, når UNESCOs generalkonferencen skal gøre midtvejsstatus.

Danmark skal holde fokus på udviklingen i felten. Den nuværende feltstruktur er ikke gangbar, og meget tyder på, at vejen frem må være færre landekontorer. Det er et spørgsmål om økonomi og ressourcer. Men det handler også om UNESCOs fremtidige positionering, hvor de ret begrænsede muligheder for at være tilstede på landeniveau rejser spørgsmål om UNESCOs 'forretningsmodel'. Det vil kræve et eftersyn af den eksisterende portefølje af operationelle aktiviteter og formentlig også en større satsning på arbejdet med global (eller regional) udvikling af standarder. Fra dansk side støttes idéen om, at UNESCO skal satse mere på strategiske partnerskaber med andre aktører, der kan sikre den operationelle implementering. I lyset af den opkommende proces med at udvikle UNESCOs næste strategi, ser Danmark gerne, at medlemslande drøfter, hvad UNESCOs normative rolle i fremtiden skal omfatte.

Brede partnerskaber med bl.a. den private sektor og øvrige aktører kan være med til at finansiere og investere i bæredygtige løsninger og være afgørende for at løfte den fælles vision udtrykt i verdensmålene. Her har Danmark en international førerposition, bl.a. med initiativer som Verdensmålsfonden og SDG Accelerator. Det er afgørende, at FN selv bliver bedre til at indgå partnerskaber på tværs af bl.a. privatsektor, civilsamfund og investeringsfonde. Konkret skal Danmark arbejde for, at UNESCOs nye partnerskabsstrategi har et målrettet fokus på at mobilisere den private sektor til at støtte UNESCOs programmer. Og vi skal tænke partnerskaber med privatsektoren ind i de danske programprioriteter. Det gælder f.eks. den danske satsning på uddannelse for bæredygtig udvikling og grøn omstilling. Her vil vi arbejde for, at UNESCO fremover rækker målrettet ud til privatsektoren og skaber incitament (branding) for nye strategiske partnerskaber mellem erhvervsskoler, virksomheder og UNESCO.

Et andet prioriteret indsatsområde for Danmark er beskyttelse af civilsamfundets råderum for at imødegå det globale pres på forenings-, forsamlings- og ytringsfriheden. Danmark er en fast stemme i multilaterale fora med henblik på at fremme internationale normer på området, og særligt medlemskaberne af henholdsvis UNESCOs komité for kunstnerisk frihed og UNESCOs internationale program for medieudvikling udgør vigtige platform. Danmark vil under generalkonferencen fortsat prioritere civilsamfundets råderum. Det gælder bl.a. i at sikre

civilsamfundet en stemme i forbindelse med staters periodiske rapporter om opfølgning på internationale forpligtelser inden for rammerne af UNESCOs konventioner og rekommandationer. Det kan f.eks. ske ved at sætte kriterier om dialog med relevante civilsamfundsaktører eller tillade offentliggørelse af skyggerapporter fra civilsamfundsaktører.

2.2 Uddannelse: Danmarks opbakning til verdensmål nr. 4

UNESCO er udnævnt til at koordinere det internationale samarbejde om verdensmål nr. 4. Det er et komplekst felt at operere i, og der er mange stærke uddannelsesaktører på banen, herunder UNICEF, Verdensbanken, GPE, ECW, OECD og EU. Der er brug for, at alle aktører samler sig om en klar linje for den indsats, der skal ydes de næste 10 år. Det handler om at undgå duplikering og unødigt konkurrence. Men også om at 'poole' sparsomme ressourcer til de indsatsområder, der – baseret på evidens – vurderes at have de mest afgørende udfordringer. Danmark har derfor internationalt et særligt fokus på pigers adgang til uddannelse i humanitære kriser og skrøbelige situationer samt koblinger mellem ligestilling og pigers rettigheder og uddannelse. Danmark vil yderligere arbejde for, at den internationale uddannelsesarkitektur fremmer en samlet uddannelsesindsats med en tydelig ansvars- og rollefordeling. Fra dansk side lægger vi vægt på UNESCOs af FN's Generalforsamling fastlagte rolle som koordinator (SDG4-styregruppen), på måling af fremskridt (Global Education Monitoring Report) samt på det normative arbejde i relation til UNESCOs konventioner (retten til uddannelse og bekæmpelse af diskrimination) og rekommandationer (eks. erhvervsuddannelser, undervisning i menneskerettigheder, seksualundervisning). UNESCO skal positionere sig tydeligt og styrke sin partnerskabstilgang over for andre FN-organisationer, privatsektoren og civilsamfundsaktører. UNESCOs samarbejde med bl.a. UNFPA og WHO inden for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder (SRSR) kan fremhæves som en god model. SRSR er værdipolitisk kontroversielt og er kommet under stigende pres. Derfor skal Danmark fortsat arbejde for, at UNESCOs indsats med evidensbaseret vejledning om seksualundervisning fastholdes.

Ny ramme for det internationale samarbejde om uddannelse for bæredygtig udvikling

UNESCO er udpeget til at udvikle en ny ramme for det internationale samarbejde om uddannelse for bæredygtig udvikling. Her skal uddannelse ses som en investering, der hjælper lande med at nå verdensmålene. Danmark vil arbejde for, at UNESCO italesætter opgaven, som en, der skal løses: 1) via partnerskaber, 2) på tværs af sektorer (uddannelsessektoren kan ikke alene), og 3) i samskabelse med lokale aktører (kommuner, skoler, foreninger, private virksomheder, interesseorganisationer). For at hjælpe det samarbejde godt på vej, og koble den globale dagsorden og ramme til lokale interesser og aktiviteter, er der brug for UNESCOs internationale lederskab. UNESCO skal inspirere og pege på hvilke opgaver de forskellige aktører bør løse. Det skal, set med danske øjne, være UNESCOs ambition. UNESCOs redskaber skal gøres synlige for alle aktører. Det gælder UNESCOs globale netværk, international vejledning og CSR-profilering. Derfor har Danmark, med støtte fra en række lande, anmodet om et papir, der skal

kortlægge centrale aktørers rolle og tilgængelige UNESCO-redskaber. Det skal hjælpe nye policy-dialoger på vej lokalt, nationalt, regionalt og globalt. Strategidokumentet præsenteres og vedtages på UNESCOs Generalkonference.

Globalt samarbejde om erhvervsuddannelser, bæredygtighed og grøn omstilling

Erhvervsuddannelser er et uddannelsesområde, der de seneste år har nydt stor samfundsmæssig og politisk bevågenhed. Det gælder i Danmark, men også mange andre lande. Debatten har bl.a. drejet sig som om, hvordan man kan få flere unge til at vælge erhvervsuddannelsesvejen (delmål 4.3 og 4.4). Også den danske regering har som målsætning at øge antallet af unge i Danmark, der gennemfører en erhvervsuddannelse. Som supplement lægger den danske UNESCO-strategi op til, at en skærpet bæredygtighedsprofil kan gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive. En dansk undersøgelse viser, at mange erhvervsskoleelever i Danmark motiveres ved at arbejde med bæredygtighed. De ønsker at tage ansvar og bidrage til, at samfundet udvikler sig i en mere bæredygtig og grøn retning. Det er essensen af verdensdelmål 4.7 om uddannelse for globalt medborgerskab og bæredygtig udvikling. Danmark vil derfor arbejde for at styrke linket mellem delmålene om at flere skal vælge en erhvervsuddannelse og delmål 4.7. Vi vil fremme et budskab om, at delmål 4.7 kan være nøglen til at opnå delmål 4.3 og 4.4.

Ny konvention om anerkendelse af videregående uddannelser

Anerkendelse af kvalifikationer på verdensplan kan være med til at fremme global mobilitet på videregående uddannelser. Det gælder f.eks. danske studerendes mulighed for at studere i udlandet og tiltrækning af internationale studerende. Men det handler eksempelvis også om flygtninges muligheder for at få anerkendt deres kvalifikationer og på den måde hjælpe dem videre i job. UNESCOs medlemslande skal på generalkonferencen vedtage en ny global konvention om anerkendelse af kvalifikationer fra videregående uddannelser. Danmark støtter op om teksten, som flugter fint med gældende dansk lov om anerkendelse samt den generelle praksis vedrørende kriterier og procedurer for anerkendelse. Som teksten foreligger nu, vil der med andre ord ikke være brug for ændringer hverken i dansk lovgivning eller praksis. De forudgående forhandlinger bød på tekstforslag, som absolut ikke var i overensstemmelse med dansk lovgivning, ej heller den regionale europæiske anerkendelses konvention, Lissabon-konventionen. Danmark vil generelt være kritisk over for samme slags forslag til substantielle ændringer i teksten, såfremt disse skulle opstå ved generalkonferencen. I særdeleshed har det gennem hele forløbet været en klar dansk holdning, at den globale konvention ikke kan ændre ved indholdet og forpligtelserne i Lissabon-konventionen. Vi er således meget opmærksomme på, at der ikke kommer ændringsforslag til article XIX, 2,3: “Nothing in this Convention shall be interpreted as modifying the rights and obligations of the States Parties under the regional recognition conventions and any other treaties to which they are parties”.

2.3 Naturvidenskab skal ses som en del af almen dannelse

Klimakrisen understreger naturvidenskabens rolle i at forstå globale udfordringer og finde løsninger. For Danmark er det vigtigt at demonstrere, hvordan naturvidenskab bidrager til almindelse i form af øget selvforståelse, forståelse af naturlige omgivelser, samspillet imellem os, jordens begrænsede ressourcer, biodiversitet, klima og meget mere.

Ny rekommandation om "Open Science"

Spørgsmålet om åbne platforme for deling af videnskabelig viden har længe trængt sig på i forskningsmiljøer. Forskeres behov for frit at kunne dele output, ressourcer, metoder og resultater under forskellige faser af deres arbejde er afgørende for videnskabelig udvikling og fremgang. Det skaber dog ofte problemer, når der er penge på spil. Konflikten går primært mellem ønsket om en åben deling af videnskabelig viden og ønsket fra aktører om at kunne profitere, når andre trækker på deres ressourcer. På Generalkonferencen præsenterer UNESCO et resolutionsforslag på baggrund af et præliminært studie af tekniske, finansielle og juridiske implikationer af en potentiel rekommandation om "Open Science". Forslaget skal både imødekomme forskningsmiljøets ønske om et standardsættende instrument og – i et mere globalt perspektiv – behovet for at overkomme digitale, teknologiske og videnskabelige kløfter mellem det globale Nord og Syd. Nødvendigheden af instrumentet for at kunne håndtere bæredygtighedsudfordringerne er blevet understreget af flere lande; og der er bred enighed i FN-systemet om, at dette skal ske i UNESCO-regi. Forslaget lægger op til, at Generalkonferencen vedtager udarbejdelsen af en rekommandation. I så fald følger to års implementering i form af konsultation og udkast – ledt af medlemsstater, faciliteret af et tværsektorielt "UNESCO Open Science Team" og styret af et "Open Science Advisory Board" - frem til den endelige vedtagelse af rekommandationen i 2021. Fra dansk vinkel er det af principielle årsager vigtigt at støtte op, da rekommandationen taler for mere åbenhed i forskningen. Rekommandationen kan være et værdifuldt instrument for forskere, der i dag bruger tid på forskning, og penge på at få den publiceret, for til sidst at lade andre kolleger betale for at læse den. Mens der også er positiv interesse herfor fra andre medlemslande, har nogle fremhævet en række problematikker i henhold til definitionen af open science, spørgsmål om immaterialret, ophavsret og databeskyttelse samt, ikke mindst, spørgsmålet om tilstrækkelige ressourcer. Punktet har således mulighed for at blive en kampplads og især definitions-, rettigheds- og finansieringsspørgsmål kan være døre ind, for mindre ligesindede lande, til at bremse en rekommandation. Her skal Danmark og Norden være klar til at fastholde de grundlæggende principper. I Danmark har vi en National Open Access Strategi (2018) og vi planlægger at lave en strategi for FAIR forskningsdata.

Program for havforskning (IOC) 2020-2021

'We're all in big trouble'. FN's klimapanel, IPCC, slår i sin seneste klimarapport fast, at polarisen smelter og vandstandene i verdenshavene stiger hastigere end forventet. En stigning på en meter kan forventes ved udgangen af århundredet, hvilket vil have konsekvenser for al slags liv. Millioner af mennesker i lavtliggende kystområder forventes fordrevet fra deres hjem; havenes

ilttab vil kunne udrydde dyrearter; og forsurening af vandet vil ødelægge betydelige økosystemer. IOCs program og budget for de kommende to år skal vedtages. Arbejdet med havforskning, i form af standardsætning og kapacitetsopbygning, er en prioritet i den danske UNESCO-strategi. Det er derfor vigtigt at følge udviklingen under Generalkonferencen. Programmets fokus er fortsat rettet mod forberedelsen af FNs tiår for havforskning (dekaden), som blev godkendt af FNs Generalforsamling i 2017. Det var en stor bedrift, og IOC har nu under to år til at udvikle en implementeringsplan for ti-året. Til trods for at IOC er et effektivt underorgan, kan det forventes, at en del af diskussionerne vil omhandle økonomi. Et beskedent budget på godt 26 mio. USD og et øget antal arbejdsopgaver bl.a. at lede og koordinere forberedelsen af ti-året sætter IOC i en svær økonomisk situation, og det er endnu uvist, om IOC vil være i stand til at levere en tilfredsstillende implementeringsplan uden tilstrækkelige ressourcer. Der er, for nu, ikke lagt op til nogen ændringer i Styrelsesrådets anbefalinger til IOCs program og budget for 2019-2021. Vi skal dog være opmærksomme på mulige tekstændringer under Generalkonferencen og være klar til at reagere afhængigt af forslagernes karakter. Fri adgang til data er f.eks. en vigtig prioritet fra dansk side. Danmark var vært for ti-årets planlægningskonference i København i maj 2019 og vi vil søge at opretholde den høje danske profil under Generalkonferencen, bl.a. ved at fremhæve de væsentligste konklusioner fra konferencen i København. Dansk Center for Havforskning vil være vært for en dedikeret IOC regional konsulterende 'UN Ocean Decade Workshop' med fokus på Arktis. Mødet, som særligt koordineres med Norge, finder sted i København d. 29. april – 1. maj 2020 og vil snarligt blive annonceret. På et strategisk niveau skal vi holde UNESCOs og IOCs kommende strategier for 2022-2029 for øje. Beslutningerne om IOCs program og budget skal reflektere den strategiske retning, vi ønsker at bevæge os i i den kommende årrække.

2.4 Socialvidenskab: Danmark skal sikre rettighedsperspektivet

Normativt instrument om kunstig intelligens

Fra selvkørende biler til præcisionslandbrug og hurtigere diagnosticering af kræft: Kunstig intelligens gør store fremskridt i disse år. Teknologien vurderes at blive den mest samfundsforandrende i det 21. århundrede og er ikke blot et sæsonbestemt buzzword. Det er et værktøj, som, på en og samme tid, er både en nødvendighed for, og en trussel mod, vores udvikling og bestræbelser på at indfri verdensmålene. Som al anden teknologi er kunstig intelligens i sig selv hverken negativ eller positiv – men virkning og konsekvenser af teknologien beror på, hvordan den anvendes. Emnet er som den næste store udviklingsbølge, vi bevæger os ind i, defineret af paradokset om en STI-udvikling med et uendeligt potentiale for menneskets fremtid og velfærd, som dog – uden regulering – kan forårsage en nedbrydning af samme. Kunstig intelligens frembringer tiltrængte 'genveje' til bæredygtig udvikling, men rummer også mange dilemmaer: Skal nye teknologier og kunstig intelligens – ofte udviklet af private virksomheder – have frit slag til at udvikle og begå sig på et ureguleret marked? Og hvordan

undgår man at undergrave borgernes ret til at modtage begrundede afgørelser, når brugen af algoritmebaserede beslutninger indebærer en risiko for manglende transparens i beslutningsprocessen?

Risici og udfordringer forbundet med kunstig intelligens er mange. Men uanset om AI anvendes af private virksomheder eller offentlige instanser, er det vigtigt altid at sikre, at personlig eller samfundsrelaterede bias ikke påvirker de data eller algoritmer, der anvendes til AI. Det er derfor afgørende at være opmærksom på, hvordan den anvendte data er trænet og at data-grundlaget er tilstrækkeligt repræsentativt for at fremme design, der hindrer kategorisering, diskriminering og over- eller underrepræsentation af f.eks. bestemte befolkningsgrupper. Manglende fokus på hensigt og mål, kan samtidig være med til at spænde ben for visse menneskerettigheder og øge eksisterende uligheder. FN-systemet - herunder OHCHR og den nylige rapport fra FN's digitale højniveaupanel - har derfor markant øget deres fokus på nye teknologier som kunstig intelligens. Behovet for data til træning af AI skaber tillige et incitament til overindsamling, der f.eks. kan krænke privatlivets fred. De store privacy-skandaler, som vi har oplevet fra platformene over de seneste par år, vil med al sandsynlighed ikke blive de sidste. I det lys er der kommet stort fokus på såkaldt dataetik og en ansvarlig eller menneskecentreret tilgang til kunstig intelligens – med offentliggørelse af en underskov af principper/guidelines fra både lande, organisationer, virksomheder og forskere. Det formentlig mest autoritative bud på etiske principper for AI blev vedtaget på OECD's ministermøde i maj 2019, for første gang med amerikansk opbakning. Ofte har dataetiske initiativer imidlertid en noget overordnet karakter og kun begrænsede overvejelser om operationalisering. Fra bl.a. OHCHR's side spores desuden en nervøsitet for, at fokus på begrebet 'etik' kan underminere de eksisterende menneskerettighedsinstrumenter og forpligtelser.

UNESCO arbejder på at etablere et normativt instrument om etiske principper på kunstig intelligens. Der præsenteres et præliminært studie af tekniske og juridiske aspekter af dette på generalkonferencen, efterfulgt af et resolutionsforslag. Beslutningen lægger op til, at der skal udarbejdes et standardsættende instrument i form af en rekommandation, som skal præsenteres i 2021. Den toårige proces vil blive drevet af sekretariatet og indebære en række konsultationer med medlemsstaterne, som skal forme udkastet. Kina investerer betydeligt i denne dagsorden. Med afsæt i erfaringerne fra TechPlomacy-initiativet skal Danmark fremadrettet arbejde for: 1) At menneskerettigheder står centralt placeret, 2) Tæt EU-koordinering og undgå duplikation af eksisterende arbejde. EU er særligt opmærksom på det konkurrenceprægede område, men også rettighedsdimensionen følges tæt. I den forbindelse bør både Europa-Kommissionens retningslinjer for pålidelig anvendelse af kunstig intelligens og Europarådets etiske principper for brug af kunstig intelligens medtænkes. Også arbejdet i OECD-regi og andre steder i FN-systemet bør inddrages og lægges til grund. 3) At UNESCO's normative instrument er så praksis-orienteret som muligt. Hvor relevant, kan inddrages erfaringer fra Danmarks arbejde med dataetik ledet af Erhvervsministeriet/Erhvervsstyrelsen.

2.5 Kommunikation & information: Demokratisk videnssamfund

Journalisters sikkerhed

I 2016-2017 blev en journalist dræbt hver fjerde dag. Det samlede drabstal i 2016-2017 nåede op på i alt 182 journalister på tværs af regioner. Pacificeringen af vidner og kritisk undersøgende journalister er et universelt problem. Overgreb på ytringsfrihed og civilsamfundet samt trusler, vold og drab på journalister er kriminelle handlinger og barrierer for indfrielsen af verdensmålene. Når en journalist bliver dræbt, er resultatet ikke 'blot' det tragiske dødstab, men en anledning til, at kollegerne i branchen tænker to gange, inden de udfører deres arbejde – (selv)censur er et samfundsproblem. UNESCO's arbejde med journalisters sikkerhed er fortsat centreret omkring implementeringen af FN's UNESCO-udarbejdede handlingsplan om journalisters sikkerhed og spørgsmålet om straffrihed. Et af de nøgleelementer, der arbejdes med, er at få medlemsstaterne til at udvikle nationale handlingsplaner på området. Her vil Danmark rette særlig opmærksomhed mod den kraftige stigning i had, trusler, vold og seksuelle overgreb mod kvindelige journalister. Kritisk undersøgende journalister er ligeledes blevet mere udsatte. Derudover er der i det hele taget behov for at fortsætte udviklingen af nødvendige modeller for dialog mellem journalister, politi og dommere m.v. Danmark står fortsat stærkt i sit kandidatur til IPDC's Council, hvor en plads vil give os en platform yderligere at fremme sagen. Journalisters sikkerhed står (endnu) ikke som en selvstændig sag på generalkonferencens dagsorden. Men der kan opstå spørgsmål under andre sager, der trækker tråde til journalisters sikkerhed.

Derfor planlægger Danmark et effektivt beredskab sammen med de øvrige nordiske lande og EU. Det kan være i forhold til drøftelsen af UNESCOs program og budget eller et dagsordenspunkt om 'World Summit on the Information Society', der omfatter beslægtede emner som styrkelse af journalistik, håndteringen af misinformation, digitalt indhold, falske nyheder, inkluderende videnssamfund, 'internet universality' og adgangen til information. Endelig er der mulighed for, at emnet kan komme op under punktet om 'media and information literacy'. Her henvises i beslutningsforslaget bl.a. til disinformation, misinformation, hate speech og fundamentale friheder. De lande, der i praksis søger at begrænse mediefriheden, er velkendte og Danmarks - og vores allieredes i 'the Group of Friends on Safety of Journalists' - linje er lige så tydelig. Vi er både reaktive over for input fra ikke-likesindede lande og proaktive i støtten af vores tætte allierede på området, som vægter punktet lige så højt som os.

Ny rekommandation om "Open Educational Resources"

Konceptet om "Open Educational Resources" (OER) byder på både muligheder og udfordringer. Det rejser ofte spørgsmål om beskyttelse af ophavsret, fordi der er opstået alternative og mere fleksible licensaftaler, som har været med til at skubbe på en udvikling fra "all rights reserved" til "some rights reserved". I forbindelse med udviklingen af online undervisningsmaterialer er der således sket en udvikling i beskyttelsen af ophavsret. Adgang til

uddannelsesmateriale anses som et vigtigt element i et inkluderende videnssamfund og i høj grad som vejen til et alternativt og forstærket uddannelsesparadigme. Offentligt tilgængelige materialer og ressourcer til deling, genbrug og forbedring, bidrager på sin helt egen måde til uddannelse og læring. UNESCO har, baseret på ekspertmøder, forberedt et udkast til en ny rekommandation om OER, som præsenteres på generalkonferencen. Rekommandationen skal fungere som et standardsættende instrument for det internationale samarbejde omkring OER. Udkastet er resultatet af en længere proces, som har indebåret bl.a. et præliminært studie, to globale kongresmøder og en handlingsplan med henblik på at opfordre regeringer til at øge offentlig adgang til statsfinansieret undervisningsmateriale. OER-rekommandationen – og i det hele taget OER – taler ind i den tredje strategiske indsats i den danske UNESCO-strategi, der understreger, hvorledes folkeoplysning, viden og adgang til digital information er med til at danne os som mennesker og skubbe verden i en mere bæredygtig retning. Ligeledes kan OER kobles til vores anden strategiske indsats om god uddannelse, hvor uformel livslang læring bidrager til målet om dannelse af globale medborgere. EU-gruppen har løbende diskuteret den kommende rekommandation, hvor der lader til at være enighed om instrumentets store betydning for vores individuelle samfund og et stærkere internationalt samarbejde på området. Vedtagelsen af en rekommandation er således også linjen i EU-regi.

2.6: Kultur: Danmark fokuserer på bæredygtighed og rettigheder

Verdensmålene udgør i stigende grad et fælles sprog, der tages i brug lokalt, nationalt og globalt. Kultursektoren har i modsætning til uddannelsesområdet ikke et selvstændigt verdensmål med delmål og indikatorer, der tydeliggør indsatsområder og kan måle fremskridt. Kulturens rolle for bæredygtig udvikling fremstår ikke operationel på samme vis, og der er behov for at udstyre kultursektoren med ny viden, indsigt og sprog til at italesætte og demonstrere, hvordan udspil fra kultursektoren kan spille konstruktivt ind og skubbe samfund i mere bæredygtig retning. UNESCO har med sine 6 kulturkonventioner et særligt FN-mandat på kulturområdet. Derfor efterspørger organisationen opbakning til at prioritere evidensbaseret vidensopbygning om kultur og bæredygtig udvikling. Indsatsen skal fokusere på følgende temaer: miljø (f.eks. klimatilpasning), vækst (kulturindustri), læring (globalt medborgerskab) og rettigheder (kunstnerisk frihed). UNESCOs medlemslande rapporterer allerede periodisk til UNESCO om national implementering af kulturkonventionerne. Danmark vil derfor fortsat arbejde for, at rammen for disse rapporter målrettes relevante verdensmål. Det arbejde er godt på vej – verdensarv, immateriel kulturarv og kulturindustrien – men skal styrkes. Bl.a. ser Danmark gerne, at UNESCO-reglerne åbner op for, at statsrapporterne komplementeres af frivillige og uafhængige datakilder f.eks. via skyggerapporter fra relevante civilsamfundsorganisationer.

Globalt samarbejde om bæredygtige historiske bydele

Bevaring af kulturhistorisk værdifulde bygninger, landsbyer, områder, bykerner og landskaber er et aktiv for stater, kommuner og regioner. Bevaring vil ofte kunne være en mere bæredygtig løsning end nybyggeri – hvilket yderligere kan forstærkes ved at tænke reduktion af CO₂-udledning ind i vedligeholdelse og genanvendelse af bygningsmassen. Kulturhistoriske bymiljøer bidrager derudover også til social og kulturel bæredygtighed ved at give et område identitet og dermed forstærke oplevelsen af at have et lokalt tilhørsforhold. Bevaringsindsatsen skal derfor tilgodes såvel hensynet til bevaringsværdier i bred forstand og behovet for miljømæssigt gode løsninger, når det gælder f.eks. reovering og energioptimering. Klimaet respekterer ikke by-, kommune- eller landegrænser. Det kræver et globalt perspektiv, hvor den lokale handling på mange måde kan være afgørende. Netop de globale klimaudfordringer tydeliggør, at der er behov for mange indsatser og stor handlekraft for at nå målsætningerne om reduktion af CO₂-udledningen. Der er derfor brug for at opbygge og samle langt mere viden om de CO₂-mæssige implikationer af bevaring og transformation af historiske byområder. Viden skal etableres på baggrund af allerede kendte internationale standarder som f.eks. LCA beregninger af (Livscyklusanalyse), så viden hurtigt kan spredes. Byggesektorens og bygningers høje andel af det globale CO₂ aftryk understreger betydningen heraf. UNESCOs Generalkonference byder på en global platform, hvor lande kan lære af andres erfaringer, udveksle og videreudvikle. En ny UNESCO-rapport, der præsenteres på Generalkonferencen giver indblik i medlemslandes bestræbelser på at implementere UNESCOs rekommandation om historiske urbane landskaber. Fra dansk side sonderes mulighederne for at zoome ind på klimaaspektet.

International indsats mod ulovlig handel med kulturværdier

Indsatsen mod ulovlig handel med kulturværdier er fortsat højaktuel set i lyset af bl.a. vedvarende konflikter i Mellemøsten. Det trækker tråde til sikkerhedsmæssige spørgsmål, når kulturværdier plyndres og sælges ulovligt. FN's Sikkerhedsråd har flere gange påvist, at ISIS bruger plyndringer og salg som finansieringskilde. Derudover indikerer UNESCO-budskabet "heritage is identity – don't steal my identity", at indsatsen også rummer sensitive spørgsmål i forhold til identitet og rettigheder. Det er særligt de latinamerikanske lande, der er optaget af det fokus. Konkret omhandler det spørgsmål om hvorvidt kunsthandlere, ofte i Europa, USA og Canada, kan gå fri selvom de indfører smuglede, årtusindgamle kunstsikke fra latinamerikanske lande. Derfor pågår der overvejelser i den latinamerikanske gruppe om at ændre den eksisterende konventionstekst for at styrke staters forpligtelse. Fra dansk side har udgangspunktet været ikke at genåbne konventionsteksten. Vi har i stedet understreget behovet for, at alle lande, som supplement, tiltræder UNIDROIT-konventionen. P.t. har blot 46 lande, herunder Danmark, tiltrådt UNIDROIT, der styrker det juridiske grundlag i spørgsmål om tilbagelevering i tilfælde af tyveri eller ulovlig udførsel.

Globalt samarbejde om kunstneres vilkår

Presset på menneskerettighederne er fortsat stigende, ligesom der i multilaterale fora sættes voksende spørgsmålstejn ved netop rettighedernes universalitet. Danmark vil fortsætte sin aktive indsats for at sikre respekt for menneskerettigheder og personlig frihed. Danmarks indsats vil tage udgangspunkt i Danmarks medlemskab af UNESCOs komité for fremme af en mangfoldig kulturindustri herunder kunstnerisk ytringsfrihed. På generalkonferencen præsenterer UNESCO en ny rapport, der gør status globalt på kunstneres arbejdsvilkår. Udgangspunktet er UNESCO-rekommandationen ”The Status of the Artist”, der har fokus på at sikre fornuftige arbejdsvilkår for kunstnere via politikudvikling og tiltag inden for bl.a. kunstnerisk ytringsfrihed. Indsatsen bidrager særligt til delmål 16.10. Journalister har lang erfaring med at mobilisere opmærksomhed, når deres og kollegers fundamentale rettigheder og ytringsfrihed anfægtes. FN’s handlingsplan om journalisters sikkerhed er et godt eksempel. Det ser vi mindre af, når det angår kunstnere. Derfor vil Danmark tale for at det globale samarbejde omkring monitorering af kunstnerisk ytringsfrihed skal trække på erfaringerne fra den indsats, der gøres i forhold til journalister. Vi vil fremhæve friheden til at skabe kunst og kultur ud fra armslængdeprincippet, og understrege at UNESCOs nuværende indsats skal fastholdes i det fremadrettede arbejde.